

Lét a Tét – egy budapesti hajléktalan története

Érdemes elgondolkoznunk a szállóigévé vált szófordulaton, a mi „rohanó életünkön”. A gyorsan pergő események, a siető percek, a felfoghatatlanul gyorsan múló idő néha kiveszi belőlünk azt, amitől emberek vagyunk, a nyugodtságot, a megfontoltságot és az érzelmeket. Mert bárhová nézünk egy hétköznapon körülöttünk mindenki halad, siet valamerre és mozgásban van. Fut a busz után, munkaügyben telefonál miközben a bérletét mutatja a villamoson vagy átfutja a tételt, amiből az iskolában felelni fog. Ezek a rutinszerűen mozgó alakok pedig szellemként suhannak el a mozdulatlanok mellett, akik a lépcsőn kuporogva ülnek a táblájuk mögött, a földön fekszenek koszos plédekkel fedve vagy imádkozó kezeiket összekulcsolva csukott szemmel tűrik a hideget a forintos pohárkájuk mögött. Ők nem rohannak sehova, a világunk őket se nem taszítja el, se nem húzza magához, csak tűri. A futó árnyak közül pedig csak néhányan állnak meg mellettük és lesznek igazi emberré, amint pár forinttal megsegítik a nélkülözőket.

Viszont, ahogy minden ember, minden hajléktalan is különbözik. Vannak, akik egy helyben ülve várják a segítséget, sorsukat egy papírtáblán hirdetve, vannak, akik a piros lámpánál vagy a járműveken az utasok mellett elsétálva osztogatnak újságot, és mindezek mellett vannak a kivételek. Olyan emberek, mint Trényi István a 62 éves öregember, aki egy erkölcsi zuhanás után amennyire lehet az ő helyzetében, fel is emelkedett és most a saját maga által szerkesztett újságját árulja és próbálja lassítani a világunk eszetlen rohanását.

A Hódmezővásárhelyi születésű 62 éves István élete egy normálisnak, egyszerűnek és teljesnek mondható vidéki élet medrében folydogált egészen kamaszkoráig. Elmondása szerint már gyerekkorától fogyasztott alkoholt. „A javító-nevelő intézetben is én kereskedtem az intézetben szeszes italokkal. A gyerekek is és a nevelők is tőlem vettek italt, amikor a bolt zárva volt...” - tette hozzá. Emellett azonban megszerezte az érettségijét és kőművesnek tanult. Munkát is szerzett, így állandó jövedelemre tett szert. Pár év elteltével úgy gondolta, hogy Budapestre költözik, ahol több lehetőség kívánczik. A fővárosba 1995-ben érkezett és szerencsére talált egy állást. Ez volt az a pontja az életének, amire még úgy emlékszik vissza, mint „azok a régi szép idők”, ugyanis onnantól kezdve, hogy a munkatársaival rendszeresen kocsmázni és szerencsejátékozni járt, az életszínvonala zuhanni kezdett. A megkeresett pénzét alkoholra és játékgépekre verte el. „Azzal játszottam a legtöbbet, ahol egy gombot kellett megnyomni 2000 Ft-ért és az ember nyert vagy nem. Általában nem nyertem, de volt, mikor 200.000 Ft ütötte a markomat” - mesélte. A lakását nem tudta fizetni, így az utcára került. Nem volt egy hosszú folyamat, hirtelen történt, bár ilyesmi nem is nagyon tudna másképpen. A cég, ami szerződtette fizette a hajléktalanszállást, így azzal nem kellett foglalkoznia és élhetett tovább a káros szenvedélyeinek. „Sokszor volt, hogy reggel a kocsmából indultunk dolgozni” - emlékezett vissza. Azonban nemsokára már a munkahelye is megszűnt. „A

főnökömnek megszűnt a munkaviszonya, így én elkezdtem árulni a Fedél Nélküli, majd az Új Fedél Nélküli újságot. Később már ezért nem vett vissza. A két újságot együtt nem volt szabad árulni, én az Új Fedél Nélküli újságot választottam, ami kb. fél évvel később megszűnt.” - mesélte. Az állása elvesztésével a barátaitól, ismerőseitől is egyre távolabb került.

Az pedig, hogy nem egy aluljáróban koszos takarókba burkolózva tölti az éjszakáit, az csakis a családjának köszönhető. A feleségétől elvált és már nem is tarja vele a kapcsolatot, azonban van két lánya, akik már férjhez is mentek, és akikkel rendszeresen beszélget. Ők vettek neki egy használt lakókocsit, ami az ő szavaival élve „olyan, akár egy bálterem”, hiszen a négyszemélyes lakóhelyiség egy embernek elég tágas. „A lakókocsim egy építési törmelék lerakó területén van. Az építési törmelék nem fertőző, és magától a szeméttől is kb. 30 m.-re van a lakókocsi. A fenntartási költsége csak az áram és a víz van, amit a telek tulajdonosa áll.” - osztotta meg. Van egy laptopja és egy mobiltelefonja is, szintén a lányai jóvoltából, amiket csak egy rövid ideje tud rendszeresen használni. Önmagát egy „62 éves kamasznak” titulálva, mosolyogva mesélte, hogy milyen furcsa az, hogy míg mások könnyedén használják már gyerekként az efféle eszközöket, ő csak mostanában ismerkedik velük.

Miután megszűnt a munkaviszonya, és az Új Fedél Nélküli lap szerkesztősége is csődöt mondott, saját sajtóterméket hozott létre Lét a Tét címen. Az újságot egy ismerőse példájára kezdte el szerkeszteni, természetesen, csak amint lehetősége volt rá. Általában a Podmaniczky utca és a Teréz körút sarkán szokta árulni. Az első oldal jobb sarkára szimbolikusan egy egyforintos van nyomtatva. Alatta pedig a következő felirat olvasható: „Ez a sajtótermék annak a hajléktalannak a saját kiadványa, akitől a lapot kapta. Megjelenik minden Hétfőn új tartalommal. A lapnak meghatározott ára nincs, viszont a terjesztő a lap önköltségi árát köteles megtéríteni, amely jelenleg 32 Ft/db. A lapért adott összeg adomány, amely teljes egészében a terjesztő tulajdonát képezi.” Így a visszatérő vásárlók már ennek tudatában vehetnek újabb példányokat. Az átlag gyalogos azonban egészen megmagyarázhatatlan emberi távolságtartásából fakadóan sokszor nem áll meg és nem olvassa el, miért adja a pár forintot, hanem a lehető leggyorsabban szeretné elintézni. Így történhetett meg, hogy amikor még István 5 Ft értékben árulta, sokan pontosan 5 Ft-ot szántak az újságjára, se többet, se kevesebbet. Ma már azonban a jelképes 1 Ft feltüntetése révén vannak, akik nagyobb összegeket adnak neki. „Eléggé változó, hogy mennyi jön össze egy nap, de általában 1000-2000 Ft között. Egy egy újságért pedig 5-5000 Ft-ig érkeznek adományok” - mondta.

Az újság címlapján sokszor versek olvashatók, mivel azok versszakokba szedett formája jobban felkelti a gyalogosok érdeklődését és ha csak egy pillanatra is de az újságra tekintenek, máris szembetűnik a verses forma és nagyobb valószínűséggel állnak meg. István mikor kedvenc költőiről kérdeztem Adyt, Petőfit, Aranyt és Goethe-t említette. Az újság ezen kívül idézeteket, tanulságos történeteket és vicceket tartalmaz. „Aszerint szoktam összerakni az újság tartalmát, hogy mit tartok érdekesnek és tanulságosnak, de van, amikor beküldött verseket is belerakok” - mondta István arra

utalva, hogy a 2014 augusztusa óta árusított újság tartalmára vonatkozólag sokszor kap visszajelzéseket e-mailen keresztül. Egy nő rövid levelében írta neki, hogy: „*Kedves István! Néhány perce cseréltünk pár forintot egy "sajtótermékre". Nem akartam elfogadni Öntől, de azt mondta, viccek vannak benne ...Megrikatott rendesen...Köszönöm!!!*” Ezen kívül mutatott nekem egy hosszabb levelet is. „*Kedves István! A napok folyamán egyre többször volt szerencsém önnel találkozni a Nyugati Pályaudvar melletti pék bódé mellett. Mindig örömmel tölt el, ha éppen arra járva látom ahogy nagy lelkesen árulja az újságot. Igazán becsülendőnek tartom azt, mit csinál. Hogy nem alkoholra vagy éppen más függőséget okozó dologra próbál összeszedni pár forintot hanem mindig kedvesen, lelkesen kellemesen beszélget másokkal, többek között velem is! Habár az okát nem tudhatom, hogy miért került ilyen helyzetbe, és habár érdekelne története, annak tudta nélkül is szeretném megköszönni azt, hogy a legrosszabb napomon is ott volt és kaptam egy újságot öntől 500 forintért. Lehet hogy Önnek nagy összegnek tűnik, vagy éppen kevésnek, de nekem aznap a világot jelentette. Felnézek Önre, hogy nem lehúzni próbálja az embereket illetve lopni vagy más módszerhez folyamodni, hanem tényleg ad is cserébe valamit az embernek. És az őszinte, kedves mosolya az egész napomat feldobta habár nem sok esélyt láttam erre azelőtt.*” - a levelet a feladó hölgy pedig egy olyan kéréssel zárta, hogy ha lehet, írja meg merre lehet őt megtalálni, hogy megszthassa a Facebookon az információt, és ezáltal több mindenkihez eljuthasson az újság és István híre.

A lap végén feltüntetett e-mail címre ehhez hasonló pozitív gondolatok és ötletek érkeznek, amelyeket természetesen örömmel fogad, elmondása szerint azonban alapvetően nem a kedves szavakért, hanem a befolyó összegért csinálja. Neki most már ez az élete, ez a munkája, amit kora reggeltől – akár hajnali 5 órától – egész estig csinál, és amiért ugyanolyan pénzt kap, mint bárki más. A pénz pedig a mai világban az életet jelenti. De persze a hajléktalanoknak szánt adomány az életnek egész szélsőséges érteit hozza elő, mert nem tudhatjuk, mikor járulunk hozzá valaki önpusztító életmódjához és mikor segítünk igazából. Ezt az örök dilemmát szerettem volna egy jó szándékú és kedves öregúr helyzetében eldönteni. Mert ha nem is tudok általánosságban beszélni, akkor is egy ilyen történet egy rövid elgondolkozásra és lassításra bírja az embert. És amint lefékezünk és alaposan körülnézünk, észrevesszük milyen helyek, helyzetek és emberek mellett rohantunk el addig. Én is több lettem azáltal, hogy félretettem a dolgaimat egy péntek délutáni órára és egy körúti kifőzdében meghallgattam Trényi István történetét egy csésze kávé mellett. Majd szép

n

a

p

o

t

k

í

v

í